

Petrus Ký - Một thời khó quên

Tôi sinh ra ở cái xứ Đông Dương thời Indochine française, vì vậy nên cha mẹ đi làm đầu mình theo đó.

Ông già làm cho Chemin de fer xứ Chùa Tháp , tôi theo học Ecole primaire de Backtouck, học chữ Pháp đã rồi thêm vài giờ chữ Miên trong tuần.. Học chữ Samaki xi bồ hóc sóc xà bai, tâu na bòn ơi.....giống như nhai và nuốt những con sâu róm vậy ! Mệt ..

Về nhà thì học Võ cá bự lại rẻ (Vocabulaire) , quít sơ mặng đờ bông sên...hay là tụng mắt nhắm mắt mở... Ma soeur (chị tôi) , long (dài), mou (mềm)...Buồn cho cái thời thuộc địa...Colonial....

Đã vậy Nha Học Chánh Đông Pháp còn tọng thêm Tam Thiên Tự : ...thiên trời , địa đất, cử cất tồn còn , tử con , tôn cháu , lục sáu , tam ba , gia nhà , quốc nước , tiền trước , hậu sau , ngư trâu , mã ngựa, cự cựa, nha răng...etc...etc...Đêm đêm ngủ thót chợn, đi đội trái cây về chợ nhỏ cho mẹ bán, rồi mới được đi học.

Mất cha còn chú, sảy mẹ ấp vú dì.. Lại theo chú về học Ecole primaire de ChauDoc tiếp tục sự nghiệp vui chơi và học. Cũng may hấp thụ thêm được tình nghĩa Quốc Văn Giáo-Khoa-Thư,nên cũng biết thờ cúng tổ tiên chút chút , nghe lời dạy bề trên, nhường nhịn kẻ dưới...nhớ ơn thầy dạy, vui vẻ với bạn bè, bồi đắp luân lý giáo khoa , vun bón tình người xung quanh ạ.

Đọc quyển Chuyện Đời Xưa của Petrus Ký với những hào quang...

Đạo tâm nhơn,

Hiếu tâm nhơn,

Hảo tâm nhơn,

Thiện tâm nhơn,

...thì hoàng thiên bắt phụ

Xem lại sử sách không ngờ thân sinh của Học-giả Petrus Ký là Lãnh Binh Trương Chánh Thi cũng sang đóng ở Nam-Vang và mất năm 1847.

Petrus Ký theo học trường Pinhalu (Cao Miên) là 1 trường Trung-Học Pháp ở Đông Nam Á , với nhiều sắc dân nên ngôn ngữ của Ngài quá rộng.

Bèo giạt huê trôi tôi theo sông nước về Saigon đô hội trụ trì Ecole primaire de Cầu Kho, học thêm trường Lê Ba Cẳng (Lê Bá Cang), Tân Thanh của thầy Phan-Út Phan-Ngô. May quá chộp được cái bằng Tiểu học CEPSI

Con người ta đều có số....thi Concours d'admission vào Lycee Petrus Ký được chấm đậu eleve boursier đàng hoàng. Giờ thi đường đường trở thành môn đệ chân truyền của Tổ-sư Petrus Trương Vĩnh Ký.

Mới dứt đầu vô công trường đã phải đi biểu tình chống bắt bớ của bót Catinat...với đàn anh Trần Văn Ôn. Cũng gậy gộc, trang bị đá gạch đương đầu với mã tà , ma trặc, súng ống, dùi cui...ở đường Lagrandiere và Pellerin. Tôi còn nhớ vài câu thơ của tờ báo cho tin lúc bấy giờ :

9 tháng giêng là ngày lịch sử
Số sinh viên nam nữ có trên ngàn
Đến trước Nha Học Chánh xếp hàng

Xin cho gặp mặt quan Giám Đốc
Có mười trò còn đang đi học
Cớ chi ông bắt cóc bỏ tù....??

Hồi kết cuộc là anh Trần Văn Ôn bị bắn chết, tôi chạy vượt được về nhà ở khu Nhà Thờ Huyện Sĩ.

Đám ma anh Ôn đầu Cholon đuôi Saigon. Tôi chưa thấy lần nào dân Việt ta đoàn kết như lúc này. Xích lô xe kéo đều xung phong giúp đỡ, các chị bán hàng rong, bán bánh mì tặng không cho bà con ở Sân Vận Động trường Petrus Ký, nơi xuất phát đám ma anh Ôn.

Thế rồi thời ... Xuân đi học coi người hơn hờ

Gặp cậu Thu đi ở giữa đàng....bắt đầu bằng 1ere Année D, tụi bạn gọi là 1 Dê...nằm ở dãy bên mặt bước vô trường, bên trái tượng đồng đen Ông Petrus-Ky ở giữa sân. Trong lớp D của tôi có thằng bạn cùng đình quê ở Xứ Quảng...nhảy núp trong toa xe lửa trốn vô nam đi học. Cha nội trời thần đất lở này tên là Tú.

Hai đứa tụi tôi chuyên tri.....quần đen (hay trắng) áo bà ba trắng đi guốc vòng, đội nón casque đi học cho nó giống các chàng sĩ tử trong Quốc Văn Giáo Khoa Thư, trong khi đó các bạn khác sọt trắng, áo sơ-mi cụt tay, giày bata hay sandal.

Chúng tôi thường kéo lê guốc...lớp cộp lảng cẳng trên nền gạch bông của trường.... lâu lâu một lần, bị thầy Surveillant General người Tây ồm hay mặt đồ trắng kêu lên sát xà phòng mẹt xà lù inh ỏi

Vậy mà vui...Từ đó tôi có cái biệt danh trường tồn bất tử -Tú Định dính đeo như heo bú tới ngày hôm nay... mặc dù trên 7 bó rồi mà vẫn là Tú Định không tăng không giảm.. Tôi có thằng em 1 cha khác mẹ (!) tên là Tú Đại ở xứ Mùn-Che bên Đức có vẻ khảm khá hơn nhờ biết recycle, cậu ta là một nhè ven Xứ Quảng chính hiệu Con nai vàng. Còn một loạt bạn bè bị dính những nicknames kỳ quặc Tú Sơn (Tout Seul), Tú Rua (Toujours),Tú Địa (Tout Dire),etc....

Mài mòn thủng đít không biết bao nhiêu bộ bà ba dính lem màu mực tím...những ngòi bút lá tre đâm vào tay, phóng vào bàn học, giấy chặm, không biết bao lần...những ngòi viết rond để viết Ecriture...cũng được làm tên phóng vào những cây chuối sau hè.

Những bài Con Bò Té Sông Lăn Xe (Composition française), hay Redaction vietnamienne được làm ngay tại lớp khá chính có Nhật đề Thân Bài Kết luận cân xứng...

Còn bài văn cuối đời của tôi giờ thi, hời ôi !...Introduction...dài lê thê,lướt thướt ...Corps du devoir nhiều khi không rõ nét. Conclusion thì đến bất chợt....

Ôi ! Đời C'est la vie, Tình C'est la mort. Tôi còn nhớ....ban HH giờ ở Cali , chúng tôi lúc đó đều học Histoire du Vietnam , Geographie bằng tiếng Pháp với Mme Dung. Cô kêu HH lên bản chỉ bản đồ thế giới...Cô hỏi HH: trò chỉ coi TP Londres ở đâu... Cu HH loay quay chỉ lên củ khoai Na-Uy Thụy Điển...hoài , cô giận hét lên: Cả Lông ở dưới kia không thấy sao cứ chỉ ở trên hoài à. Alê phút la căn ... cả lớp đều cười.. Cô thì sau đó thấy bị hổ...to...rồi !!!

Có những giờ Toán của Giáo sư Cang... giáo sư khá nghiêm nghị hay hút pipe, tôi đã chụp lên hình thầy...,vẽ thêm râu hít-le làm roulement trong lớp đều khoái chí cười...Thầy cho điểm rất cao 20/20 cho những trò nào tô màu đẹp lên những paraboles,hyperboles....Một bữa nọ đang làm bài , cả lớp đều im lặng, con ruồi bay qua cũng nghe...tôi nghịch ngợm lên giẫy thiêu cái máy nhạc nhỏ ..đờn lên bản Nương Chiều của Phạm Duy để trong hộp bàn...Trời !...lúc này sao nó nghe lớn dữ vậy kia ? Cả lớp xôn xao...Thầy Cang xuống xét học tử của tôi...giận dữ cho tôi 2 con Không oan ức tí nào cả ! Sau này đi sang Pháp, gặp thầy ...nhắc lại chuyện encadré, nghĩa là bị phạt đi quét lớp 2 cái chủ nhật liền (nhớ chuyện xưa tích cũ..thầy cười...giờ thầy đã ra người thiên-cổ...mong thầy hãy xá tội cho nhất quỷ nhì ma thứ ba học trò.

Trong thời kỳ 50-54, có phong trào làm báo lậu in bột để phổ biến tin tức nội bộ....Nhóm LPK chúng tôi ra tờ Kiên-Chí được in ở Đồng Ông Cộ, trong đó có anh Nguyễn lùn hiện ở Ốc-La-Ma-Ho, anh Trai ở Quận 12 , anh Tú giờ ở xứ Úc thòi lòi , miền tây gần Bẹt cà na....cùng thời với tờ Tin Văn của Vietnam Học Đường, Năng Lên của Tân-Thanh....

Hết học Văn với các thầy Ứng-Thiều, Phan-Ngô...theo quyển Văn-học của Dương Quảng-Hàm. Rồi đến giai đoạn học 6eme Bleu Anh-văn- Chin chít Nô Mao (Chin,Cheek,Nose,Mouth),the chair is under the table, Ken Du Đánh Đu (Can You Then Do)...lúc này ngồi ở lớp học enseignement secondaire...các em Gia-Long thường hay lượn qua lượn lại bằng Velosolex.. bên cửa sổ đường hàng dầu bên hông...những thoáng lo ra...và lo xa...đẹp đời..

Còn nhiều chuyện phải kể nhưng thôi, để dành lại cho mai sau nhé !

Petrus Ký đã dạy chúng ta: người đời sanh ký tử quy, đường đi nước bước phải vắn vỏi Ai có phận nấy. Nhập thế cuộc bất khả vô danh vị Sự sống là tạm bợ , đỏ như hoa nở . Vạn sự đều chóng qua, tan đi như mây khói . Ta nên tùy sức tùy phận làm vai tuồng mình cho xong.

Học...học hoài học mãi...đến giờ này..đầu bạc răng long, đầu gối lỏng...vẫn còn học...học để làm Người, không thành ngợm.! Học đến giờ này , càng già nho càng thâm, hán càng rộng, Khổng Mạnh cương thường ...number one...Có 1 điều ước ghi khắc cốt là mong sao có ngày nào đó chúng ta cùng quây quần vui-vẻ bên bức tượng đồng đen của sư-tổ Petrus Trương Vĩnh Ký của chúng ta, và cùng ôn lại những ngày xưa thân ái ./.

Nguyễn Quý Định (LPK 1950-55)